

VÄRLDEN OCH VI

Ser världen verkligen ut så här? ... (se sidan 2)

Innehåll :

- Tre generalsekreterare om ett bättre FN:
  - Kofi Annan
  - U Thant
  - Dag Hammarskjöld
- Fyra böcker att läsa
- Esperanto – ett gränslöst språk
- Amsterdam – en lätt besvikelse
- Internet-tips
- Regionala internationella underdomstolar

Nummer 2

Årgång 49

1997

ISSN 0346-4881

I detta nummer . . .

“Ett bättre FN” -- om det handlar en hel del av det här numret

Kofi Annan, FN:s nye generalsekreterare med mandatperioden 1997 - 2003, har ju nyligen framlagt förslag om en rad förbättringar. Om Kofi Annan har det sagts att han inte “har visioner”. Säkert är att han stått under hårt tryck att framförallt förbättra FN:s organisation och banta dess budget. Om Kofi Annans förslag skriver här *Jan Bellander* i **“Kofi Annan föreslår förändringar av FN”**

Om vi går tillbaka några år i tiden så var U Thant, FN:s generalsekreterare 1961 -1971, klart positivt inställd till världsfederationsidén. U Thants föregångare, Dag Hammarskjöld, generalsekreterare 1953-1961, framförde bl.a. i sin årsrapport 1960 -1961 synpunkter av stort intresse för oss världsfederalister. Om U Thant's och Dag Hammarskjölds tankar i detta ämne skriver här *Hans Regnéll* i artikeln **“U Thant och Dag Hammarskjöld om ett bättre FN”**

Internet i all ära, men böcker är fortfarande ett överlägset medium i många sammanhang. Vi refererar här **“Fyra böcker att läsa”** av intresse för oss federalister. Den första har titeln “Bevara eller skapa fred” och handlar om FN:s fredsbevarande aktioner. Den andra, “Globaliseringsfällan”, behandlar den globala ekonomin och de multinationella företagen. De två sista böckerna “Utrotta varenda jävel” och “Antirasismen” handlar om rasism och anti-rasism.

Esperantisterna får komma till tals i **“Esperanto – ett internationellt språk”**

EU hade årets ministermöte i Amsterdam nyligen. *Peter Lund*, med rötter i Unga Europeiska Federalister, ger sina kommentarer till detta möte i artikeln **“Amsterdam – en lätt besvikelse”**.

Skulle det vara en fördel om ICJ hade **“Regionala internationella underdomstolar”**? Det menar i alla fall *Yngve Sörman*, som skriver ett inlägg om detta.

Ser världen verkligen ut så här?

Omslagsbilden känner man ju genast igen: en världskarta. Men hur är det egentligen -- ser världen verkligen ut så här? Det verkar ju som om Grönland är lika stort som Sydamerika, det kan väl inte stämma? Nej, det är inte rätt -- i verkligheten är ju Sydamerikas yta ungefär tio gånger så stor som Grönlands!

Det är ju så att jorden är rund, en glob. Och en “platt” karta inte kan korrekt avbilda ytan av en glob. Tar man en liten del av jordens yta, t.ex. Sverige, så är felet inte så stora. Men försöker man avbilda hela jorden så kan det bli ganska tokigt. Det finns många olika slag av kartprojektioner, som allihopa är felaktiga på var sitt sätt. Omslagsbilden visar en världskarta i **Mercators projektion**. Den är vinkelriktig och har därför fördelar när det gäller navigation, men den överdriver ytors storlek, mer ju längre från ekvatorn

man kommer, därav detta konstiga med t.ex. Grönland / Sydamerika.

Mercators projektion används ofta. Den har kritiserats för att vara “rasistisk” och “imperialistisk”. Eftersom den överdriver storleken av i-länderna (som ju alla ligger rätt långt från ekvatorn) får den som ser den omedvetet en överdriven bild av hur viktiga och stora dessa delar av världen är jämfört med t.ex. u-ländernas Asien, Afrika och Sydamerika.

Naturligtvis hade flamländaren Gerhardus Mercator (1512-1594) inga sådana “politiska” tankar när han uppfann sin kartprojektion. Men det är ju inte dumt att ha i bakhuvudet att kartor alltid är mer eller mindre missvisande, och att ha en idé om hur man skall “tolka” olika kartprojektioner.

Vi återkommer till det här i ett senare nummer. ■

Kofi Annan föreslår förändringar av FN

av Jan Bellander

Många av förväntningarna infriades när generalsekreterare Kofi Annan presenterade sitt förslag till genomgripande förändringar av FN:s organisation. Reformen är den mest omfattande i FN:s historia. Men kritikerna anser att förslaget inte är tillräckligt långtgående.

Budskapet i reformförslaget är tydligt -- FN måste bli effektivare och mer strömlinjeformat för att lyckas i nästa århundrade. Dessutom måste organisationen få mer pengar.

En nöjd men samlad Kofi Annan sade sedan han presenterat förslaget att en tyst revolution av FN nu kommer att genomföras. -- Jag har arbetat inom FN i 30 år. Många trodde inte att jag skulle våga reformera organisationen. Jag hoppas ni nu ser att jag vågat.

- Kofi Annan föreslår att utvecklingsprogrammet UNDP, barnorganisationen UNICEF och befolkningsprogrammet UNFPA går samman. Därmed kan verksamheten samordnas både i högkvarteret och framförallt i de olika utvecklingsländerna.

Men det förslaget har kritiserats inte minst av UNICEF, som är en av de mest kända av FN:s specialorgan. -- "Alla involverade i organisationen är informerade och är nu med på reformen. Det var hälsosamt att UNICEF reagerade, och jag vill inte undvika konflikter", kommenterade Kofi Annan.

- Kofi Annan vill också inrätta en tjänst som vice generalsekreterare. I uppdraget skulle ligga att vara generalsekreterarens ställföreträdare samt att ansvara för de planerade reformerna. I dag finns omkring 20 under-generalsekreterare som rapporterar direkt till generalsekreteraren.
- Kofi Annan vill även skapa ett slags kabinett av rådgivare med högst tio medlemmar. Därmed hoppas han kunna både effektivisera arbetet och "styrka organisationens gemensamma vision".
- Rapporten föreslår vidare ett nytt centrum som skall bekämpa brottslighet, narkotika och tvätandet av svarta pengar. Organisationen skall placeras i Wien.

Kofi Annan

- Kofi Annan vill också skapa ett organ som behandlar nedrustningsfrågor. -- "Det var ett misstag att minska prioriteringen av dessa frågor", säger han.

En av de viktigaste frågorna i reformförslaget gäller ekonomin.

FN har de senaste åren lidit av en akut ekonomisk kris, och organisationen har tvingats låna pengar från bl.a. de fredsbevarande insatserna för att undvika en konkurs.

En viktig anledning till den dåliga ekonomin är att framförallt USA har vägrat betala sina skulder, som för närvarande uppgår till ca 1,3 miljarder dollar. Generalsekreteraren föreslår att en fond skapas dit medlemsländerna frivilligt ger pengar. Fonden, som beräknas till storleksordningen en miljard dollar, ska sedan fungera som ett låneinstitut, där länderna kan låna mot ränta för att betala sina skulder.

Generalsekreteraren vill inte ta skatt på internationella finansiella transaktioner. Han uppges vara tilltalad av detta förslag men tror att det skulle stupa på framför allt amerikanskt motstånd.

Kofi Annan är mån om att visa att han inte springer USA:s ärenden. Han utsågs visserligen till generalsekreterare efter en prestigekamp mellan USA och rådets övriga medlemmar, med Frankrike i spetsen. Boutros-Ghali var i amerikanernas ögon symbolen för en svällande och inkompetent byråkrati. Kofi Annan var Washingtons kandidat; han var den som skulle reformera FN, och blev det inga reformer skulle USA inte betala sitt bidrag. USA:s agerande var onekligen trist. Men samtidigt är det svårt för en generalsekreterare att åstadkomma något om han är på konfrontationskurs med USA. FN är på gott och ont beroende av aktiv amerikansk medverkan. ■

U Thant och Dag Hammarskjöld om ett bättre FN

av Hans Regnéll

Av stor betydelse för världsfederationsrörelsens status och för bedömningen av dess idéer om ett bättre FN är - eller borde vara - den inställning till saken som framstående FN-tjänstemän givit uttryck för. Vi tittar här i all korthet på vilka upp-

fattningar i de här frågorna som två av de tidigare generalsekreterarna, U Thant och Dag Hammarskjöld, har gett uttryck åt.

U Thant vid WFM:s kongress 1970

Det finaste erkännande som rörelsen fått erhölet av FN:s generalsekreterare U Thant, då han talade vid öppnandet av världsfederalisternas världskongress i Ottawa den 23 augusti 1970.

"Ni har", förklarade U Thant, "givit oss en vision av en enad mänsklighet, som lever i fred under en rättvis världsordning. Ni har aldrig försummat att påminna om de egenskaper hos människan som ännu kan rädda henne undan ett tredje världskrigs gissel genom att skapa förutsättningar för en livsduglig fred, baserad på lag. Er rörelses ledare inser nödvändigheten av att vara ett steg före den diplomatiska processionen utan att avskära förbindelserna med den. Att vara före paraden är betydelsefullt - och jag hoppas, att ni kommer att fortsätta att vara det - men jag prisar också det goda omdöme som får er att då och då kasta en blick bakåt för att övertyga er om att ni inte lämnat de andra för långt bakom er. Jag är mycket imponerad av era insikter i FN:s problem och av er modiga talan för FN:s sak. Grunden för Förenta Nationernas styrka är världsoptionen. Det är folken bakom

U Thant

FN som måste hålla oss levande och göra oss starkare. Ni är en betydelsefull del av denna världsoption, och jag ger er mitt varma erkännande. --- Världens olika delar har blivit avhängiga av varandra, men människorna har inte handlat i en anda av ömsesidigt beroende. Världsfederalisterna betonade på ett mycket tidigt stadium detta beroende och dess konsekvenser."

I fortsättningen berörde U Thant de olika globala problem som världsfederalisterna tagit fasta på i sin argumentation för behovet av en stark världsorganisation: hotet om ett kärnvapenkrig, den explosionsartade befolkningstillväxten, miljöförstörelsen och den snabba förbrukningen av naturtillgångar. "Jag tror", tillade han, "att kärnan i ert program - en värld byggd på lag -- är realistisk och genomförbar. Jag tror, att jag har en viss föreställning om svårigheterna - de är ju mina ständiga följeslagare -- men jag har en ännu klarare föreställning om de framtidsutsikter som öppnar sig för oss".

Dag Hammarskjöld i FN:s årsrapport 1960 - 61

I årsrapporten 1960 - 61 skiljde Hammarskjöld mellan två olika sätt att se på FN. Enligt det ena är världsorganisationen att betrakta som ett statistiskt konferensmaskineri för att lösa intressebetonade och ideologiska konflikter med sikte på fredlig samlevnad, inom stadgans ram". Den andra ser på FN som "ett dynamiskt verktyg för regeringarna". Den räknar med "möjligheten av en fortsatt utveckling fram emot allt effektivare former av aktivt internationellt samarbete, anpassat efter erfarenheterna och betjänat av ett sekretariat på

vilket man ställer kravet att dess åtgärder dikteras utslutande av stadgans grundsatser, huvudorganens beslut och organisationens egna intressen, oberoende av dess enskilda medlemmars bakgrund och åsikter."

Generalsekreteraren uttryckte sig diplomatiskt, då han förklarade, att den första uppfattningen "kan stödja sig på" historien och på "den tradition som skapats av nationernas politik i det förgångna". Han sade inte uttryckligen, att denna politik inte längre är gångbar i vår tid, men sammanhanget

visar helt klart, att det var precis detta han tänkte. Det är uppenbart, att han solidariserade sig med den andra uppfattningen som "kan peka på nuets och framtidens krav i en värld där det inbördes beroendet är i ständig tillväxt, och där nationerna förfogar över rustningar av hittills okänd förstörelseförmåga". Det räcker då inte, menade han säkert, med en kylslagen "fredlig samlevnad" i jämviktens tecken mellan i grunden antagonistiskt sinnade maktblock, som också inom sekretariatet bevakar sina partsintressen genom sina representanter. Vad som krävs är ett internationellt samarbete inriktat på att förverkliga hela det program som FN-stadgans inledning innehåller. Det handlar om "grundläggande regler för internationell etik", om "rättesnören som godtagits som bindande för tillvaron inom enskilda stater". I den bemärkelsen "markerar stadgan ett första steg i riktning mot ett organiserat internationellt samfund". Medlemmarna i FN förpliktas "att främja högre levnadsstandard, full sysselsättning samt framåtskridande i ekonomiskt och socialt hänseende liksom att lösa internationella ekonomiska problem och andra problem av dylik natur". Detta följer av stadgans demokratiska principer, som gäller inte bara lika politiska rättigheter utan också lika ekonomiska möjligheter. - Tyvärr uttalade sig Hammarskjöld inte närmare om vad som borde följa på det första steget på väg mot "ett organiserat internationellt samfund".

Enligt Hammarskjöld beaktar de som företräder den tidigare nämnda första åsiktsriktningen "inte tillräckligt" dessa viktiga principer i stadgan, då de vill betrakta världsorganisationen som ett konferensmaskineri som verktyg för biläggande av konflikter genom förlikning. Menar man att detta betraktelsesätt är det enda realistiska, har man tydligen förbisett, att världsorganisationen faktiskt kunnat spela "en ytterst aktiv roll" ifråga om att "omsätta stadgans grundläggande demokratiska principer i praktisk verklighet på det internationella området". I och med att FN gjort detta med framgång har både behovet och möjligheterna av sådan verksamhet visats.

I FN-stadgan fann Hammarskjöld också klara uttryck för den demokratiska grundsatsen om "the Rule of Law", lagens välde. För att främja denna grundsats "upprättade stadgan den internationella domstolen, men principen genomsyrar stadgans grepp på de internationella problemen långt utöver

domstolens behörighetsområde". Stadgan kräver, "att makt skall ersättas med rätt". FN skall vara beskyddare av "rättigheter som nationerna utan dess hjälp kunde finna det svårare att hävda och få respekterade". Principen ifråga pekar fram emot "ett organiserat internationellt system". Den har "djupa rötter i historien om människans försök att befria den mellanfolkliga tillvaron från den anarki som hon redan långt tidigare övervunnit på det nationella planet". Redan före FN och NF fanns bland regeringarna förhoppningar om att det skulle vara möjligt att skapa "en internationell samfällighet grundad på lag". Givetvis hade Hammarskjöld framför allt i tankarna det tidiga 1900-talets fredsgestalt, den permanenta internationella skiljedomstolen i Haag, då han talar om en "juridisk procedur genom vilken lag och rätt kunde utövas", dvs en rent juridisk institution utan parlamentariska och verkställande organ.

I fortsättningen ville han visa, att bruket av vapenmakt för nationella intressen strider mot principen om lagens välde. Stadgan tillåter under vissa omständigheter bruket av vapenmakt, t.ex. som svar på aggression, men då begreppet aggression inte är klart definierat, kan det i detta sammanhang vara svårt att skilja mellan legitimt och illegitimt bruk av vapen i internationella konflikter. Men, då denna oklarhet utnyttjas för maktpolitiska syften, sker detta uppenbart i strid med principen om "the Rule of Law".

Dag Hammarskjöld

Hammarskjöld såg FN:s möjlighet att utvecklas till något vida mera än ett diplomatiskt förhandlingsmaskineri. FN-stadgans allmänna principer innehåller enligt hans mening normer för nationernas samlevnad som inte bara är moraliskt förpliktande utan också i högsta grad verklighetsanpassade riktlinjer för en politik i alla staters intresse. Han såg framtidens FN som ett effektivt organ för global välfärdspolitik och global rättsskipning.

Denna syn överensstämmer nära med världsfederalisternas. -- Hammarskjöld kom att allt mera betona världsorganisationens förmåga och uppgift att representera **alla** nationers gemensamma intresse och framför allt de **svaga** staternas intressen. Men att tiden inte var mogen för en världsregering var säkert fortfarande hans åsikt. Likaså att FN:s svaghet väsentligen hade sin grund i maktpolitiska motsättningar mellan staterna och inte i några konstitutionella ofullkomligheter i

stadgan. Och att det vore mycket olyckligt om världsorganisationen skulle ha befogenhet att med

maktspråk blanda sig i sådant som kan betraktas som en stats inre angelägenheter.

Faktaruta: FN:s generalsekreterare genom åren

Trygve Lie (Norge)	1946 -1952
Dag Hammarskjöld (Sverige)	1953 -1961
U Thant (Burma)	1961 -1971
Kurt Waldheim (Österrike)	1972 -1981
Javier Perez de Cuellar (Peru)	1982 -1991
Boutros Boutros-Ghali (Egypten)	1992 -1996
Kofi Annan (Ghana)	1997 - (2001)

En världsfederalistisk kommentar

En världsfederalist av i dag fäster nog större avseende vid behovet av stadgerevision än Hammarskjöld gjorde eller lät förstå att han gjorde. FN-maskineriet har visserligen på många sätt visat förmåga till anpassning till nya eller delvis förändrade uppgifter. Det har framför allt skett genom att nya organ skapats men också genom att praxis modifierats med tiden. Men tillväxten

har försiggått ganska planlöst och fört till diverse anomalier som är till hinder för verksamheten. Vid en omfattande översyn av stadgan kunde sådana brister avhjälpas. Då kunde man också från stadgetexten ta bort en rad bestämmelser och formuleringar som numera är helt överspelade och som kom till i det speciella läge som rådde efter krigsslutet. För djupgående strukturella förändringar av FN genom stadgerevision lär tiden ännu inte vara mogen, lika litet som den ännu är mogen för en verklig världsstyrelse.

Det är ju egentligen fråga om två sidor av samma sak. I båda fallen fordras en radikal förändring av den politiska viljan i de regeringar som skall fatta beslut i saken och utan vilkas samtycke ingenting kan göras. ■

Fyra böcker att läsa

1: Bevara eller skapa fred?

Efter det kalla krigets slut har antalet fredsbevarande operationer ökat kraftigt. De FN-insatser som inletts sedan 1988 har också blivit mer komplicerade och i alla avseenden mer kostnadskrävande än tidigare. Då handlade det vanligen om stilleståndsövervakning mellan två eller flera länder i konflikt, nu handlar det i de flesta fall om en FN-roll i inbördeskrig och i stater i upplösning eller vardande. Här krävs också medverkan av icke-statliga ideella organisationer, NGO:s för bl.a. humanitära insatser.

Sveriges bidrag till FN:s fredsbevarande operationer har setts som en del av vår säkerhets- och utrikespolitik. En svensk satsning på internationella militära operationer får konsekvenser också för svenskt försvar. FN:s roll som fredsbevarare angår oss därför direkt.

En innehållsrik bok som handlar om FN:s nya roll heter just **“Bevara eller skapa fred”**. Den är utgiven på Norstedts (1995) och innehåller avsnitt av ett tjugotal kunniga författare. Här finns avsnitt om historien och om framtiden, man kan läsa om FN:s roll men också om regionala organisationer som OSSE och NATO, om den roll som NGO:s spelar, och om den roll som Sverige har i de här sammanhangen.

Boken har tillkommit under redaktörsskap av Bo Huldt (Utrikespolitiska Institutet), Gustaf Welin (f.d. chef för UNDOF) och Torsten Örn (Sveriges ambassadör vid Vatikanen).

Bo Huldt m.fl.: “Bevara eller skapa fred” Norstedts 1995. ISBN 91-1-952262-2

2: Om världsekonomin och multinationella företag.

Politiker är inte särskilt innovativa: jorden är visserligen **en**, men genom att hålla den uppdelad i ca 185 avgränsade nationalstater får ca 185 grupper av politiker sysselsättning. Och tendensen är väl snarast att antalet nationalstater ökar, i kölvattnet av rasism och etniska rensningar.

Företag har däremot klart för sig att jorden är **en**, och att nationsgränserna bara en godtyckliga gränser mellan olika grupper av konsumenter. Så naturligtvis skapar affärsmännen multinationella företag, som agerar globalt och placerar fabriker och utvecklingsavdelningar där det är gynnsammast för profiten. Och det är en utveckling som accelererar.

Att företagare är mer realistiska än politiker betyder ju inte att multi-nationella företag utan vidare är bra för mänskligheten. I vissa avseenden utgör dom en risk. Om detta skriver Hans Peter Martin och Harald Shumann (på ett journalistiskt klatschigt sätt) i boken "**Globaliseringsfällan**", som nu utkommit även på svenska. Det är en bok av stort intresse för alla med intresse för det "gränslösa" perspektivet.

I nästa nummer av Världen och Vi kommer *Lars Ols-son* att -- under rubriken "Global ekonomi, nationell politik" -- ta upp dom problem som just "Globaliseringsfällan" behandlar.

Hans Peter Martin, Harald Schumann: "Globaliseringsfällan". Symposion 1997. ISBN: 91-7139-332-3

3 och 4: Om rasister och anti-rasister

Rasism är ingen ny företeelse och förekommer fortfarande på många håll jorden runt. Om det officiella Sveriges mindre smickrande roll i sammanhanget ännu så sent som 1920 -1975 har ni kanske läst i en serie artiklar i Dagens Nyheter, med början 20 augusti i år.

Sven Lindqvist har skrivit två lättlästa och viktiga böcker om rasismen. Den första, "**Utroda varenda jävel**", handlar om rasismens rötter i Västerlandets historia. Titeln är hämtad från Joseph Conrads klassiska roman "Mörkrets hjärta".

Rasismen varken börjar eller slutar med nazismen. Auschwitz var bara "den moderna industriella tillämpningen av en förintelse på vilken det europeiska världsherraväldet sedan länge vilade", skriver Sven Lindqvist. Dom illdåd i Afrika, Asien och Amerika som begåtts av européer från 1500-talet och framåt hade ofta ekonomiska skäl: det var helt enkelt lönsamt att utroda de "lägre stående raser" som motsatte sig exploateringen av de nya kolonierna. Men det fanns också en pseudo-vetenskaplig ideologi som backade upp rasismen och motiverade den. Kända och respekterade vetenskapsmän och politiker kom med teorier och uttalanden som föreföll stödja dom rasistiska aktionerna.

Men rasismens historia handlar inte bara om rasister. I alla tider har det också funnits modiga män och kvinnor som genomskådat rasisternas tankefel och protesterat mot deras övergrepp. Om detta har Lindqvist skrivit i boken "**Antirasister**", med underrubriken "Människor och argument i kampen mot rasismen 1750 -1900". Den boken innehåller många inspirerande exempel på civilkurage, människor som av logiska eller moraliska skäl ställt upp för något som vid den tidpunkten var högst inopportunt.

Världsfederalismen bygger ju på den demokratiska föreställningen att **all suveränitet utgår från folket**, som kan bestämma sig för att delegera vissa befogenheter uppåt. Alla människor är likaberättigade och lika mycket "värda", och i världsfederalismen finns det därför ingen plats för rasism. Sven Lindqvists båda böcker bör införlivas i varje världsfederalistiskt bibliotek ! ■

Sven Lindqvist: "Utroda varenda jävel". Bonnier pocket 1993. ISBN 91-0-055610-6

Sven Lindqvist: "Antirasister". Bonnier pocket 1995. ISBN 91-0-056220-3

Esperanto – ett gränslöst språk

Esperanto-rörelsen har i och för sig inget direkt samband med världsfederationsidén. Men många världsfederalister är också intresserade av Esperanto. Det är ju ganska rimligt -- också Esperanto är ju globalt, "gränslöst". Vi ger därför här några glimtar av var Esperanto-rörelsen står i dag.

Esperanto skapades av Ludvig Zamenhof, läkare och ögonspecialist, som arbetade i Warszawa när han presenterade språket 1887.

Esperanto har sedan dess fått en bred internationell spridning och förespråkare i alla länder. Språket har utvecklats och klarar dagens krav på nyanser och uttrycksfullhet. Det har fått en spridning även inom många vetenskapliga och kulturella sammanhang. Esperanto-rörelsen har en centralt placerad akademi som följer utvecklingen i världen inom alla områden och i takt med den utvecklar också språket.

Källa: ur "Esperanto – idén och verkligheten" utgiven av Esperanto Centro, Stockholm

Manifest antaget vid esperantist-möte i Prag, juli 1996

Vi, medlemmar av den internationella rörelsen för esperanto, riktar detta manifest till alla regeringar, internationella organisationer och vänligt sinnade människor, och vill härmed förklara vår avsikt att beslutsamt arbeta vidare för de mål som här nedan anges; och inbjuder varje enskild organisation och individ att delta i detta arbete.

Vi tror inte att användningen av ett fåtal nationella språk, den tekniska utvecklingen på kommunikationsområdet, eller nya metoder för språkundervisning, ska kunna förverkliga de principer som vi anser väsentliga för en rättvis och effektiv lösning.

Esperanto lanserades 1887 som ett projekt för främjandet av internationell kommunikation. Det utvecklades snabbt till ett levande, nyansrikt språk - ett språk som i mer än hundra år hjälpt människor att överbrygga språkliga och kulturella barriärer. Idéerna bakom esperanto har under de gångna åren inte blivit mindre viktiga eller mindre aktuella.

Demokrati

Ett system för kommunikation som ger vissa människor fördelar på livstid, och som kräver att andra ska investera flera års ansträngningar för att uppnå en förmåga som ändå blir otillräcklig, är i grunden odemokratiskt. Fastän esperanto,

precis som alla andra språk, inte är fullkomligt, överträffar det alla alternativ när det gäller jämlik global kommunikation.

Vi påstår att språklig ojämlikhet leder till ojämlik kommunikation på alla nivåer, inklusive den internationella. Vi är en rörelse för demokratisk kommunikation.

Undervisning om hela världen

Varje nationalspråk är knutet till sin särskilda kultur och en eller flera folkgrupper. Skolelever som, till exempel, studerar engelska, får lära sig kultur, geografi och politik, som i synnerhet gäller USA och England. Elever som får studera esperanto, lär sig att betrakta världen som en enhet, där varje land ses som ett hemland.

Vi påstår att studier i vilket nationalspråk som helst samtidigt förmedlar nationella perspektiv på vår värld. Vi är en rörelse för undervisning om hela världen.

Pedagogisk effektivitet

Utav elever som studerar ett främmande språk är det bara en liten del som kommer att behärska det. Att lära sig esperanto fullständigt är till och med möjligt genom hemstudier. Olika undersökningar har visat på positiva effekter vid studiet av annat främmande språk, då eleven först fått lära sig esperanto. Esperanto har även rekommenderats som en viktig grundkunskap när man vill öka språkmedvetenheten hos elever.

Vi påstår att svårigheten för inläring av nationalspråk alltid kommer att vara ett stort hinder för

många elever, även om de skulle ha en fördel med kunskap i ett annat språk. Vi är en rörelse för effektiv språkundervisning.

Flerspråkighet

Esperanto-gemenskapen är en av ett fåtal världsomspännande språkliga gemenskaper vars medlemmar är, utan undantag, minst tvåspråkiga. Varje medlem har tagit på sig uppgiften att lära sig åtminstone ett främmande språk till användbar nivå. I många fall för detta med sig kunskap om och ett djupare intresse för flera andra språk, vilket i sin tur leder till vidgade personliga vyer.

Vi påstår att alla, oberoende av modersmål, bör få en verklig chans att lära sig behärska ett andra språk. Vi är en rörelse som vill bidra till att förverkliga denna möjlighet.

Språkliga rättigheter

Den mycket ojämlika makt som råder mellan språken medför en fortlöpande språklig otrygghet eller direkt förtryck för merparten av världens befolkning. I esperanto-gemenskapen möter medlemmarna varandra - oavsett det egna språkets makt eller antalet som talar språken - på neutral grund, tack vare en ömsesidig vilja att kompromissa. En sådan jämvikt mellan rättigheter och ansvar i språkliga sammanhang visar på möjligheten att utveckla och bedöma andra lösningar på språklig ojämlikhet och konflikter på området.

Vi påstår att de vida ojämlikheterna mellan språken undergräver det som garanteras i en mängd internationella dokument om jämlik be-

handling, oavsett vilket språk man har. Vi är en rörelse för språkliga rättigheter.

Språklig mångfald

Nationella regeringar har en benägenhet att anse mångfalden av språk i världen som ett hinder för kommunikation och utveckling. För esperanto-gemenskapen däremot ses skillnaderna i språk som en konstant och outhärlig källa till rikedom. Alltså är varje språk, liksom varje djur- och växtart, något värdefullt i sig självt och därför värt skydd och stöd.

Vi påstår att politiken för kommunikation och utveckling, om den inte baseras på respekt och stöd för alla språk, så kommer den att fungera som en dödsdom för flertalet av världens språk. Vi är en rörelse för språklig mångfald.

Människans frigörelse

Varje språk befriar och binder sina användare, genom att ge dem förmågan att kommunicera mellan sig, samtidigt som kommunikation med andra förhindras. Såsom planerat för universell kommunikation är esperanto ett av de stora projekten för människans frigörelse - ett projekt som ska göra det möjligt för varje människa att delta som individ i mänsklighetens gemenskap, men med fasta rötter i en lokal kultur och med en språklig identitet, utan att vara begränsad av detta.

Vi påstår att uteslutande användning av nationalspråk begränsar friheten att uttrycka sig, kommunicera och samarbeta. Vi är en rörelse för människans frigörelse. ■

Prag, juli 1996

Källa: Internet <http://www.esperanto.se/>

Flash!

Den 18 t.o.m. 21 september håller World Federalist Movement, WFM, kongress i Montreux, Schweiz. Från Sveriges Världsfederalister, SVF, deltar föreningens ordförande, *Martin Hagvall*, och sekreterare, *Karl af Geijerstam*.

Många organisationer, världsfederalistiska och andra, är ju utom SVF anslutna till WFM. På Internet kan du finna en lista på dessa under web-adressen <http://nordnet.se/user/janb2lis.htm>

I nästa nummer av Världen och Vi får vi veta mer om vad som tilldrog sig i Montreux! ■

Amsterdam – en lätt besvikelse

av Peter Lund

Veckan före midsommar möttes stats- och regeringscheferna från de 15 EU-länderna i Amsterdam. De hade stora förväntningar ställda på sig från många håll. En del hoppades att de skulle uppnå så lite som möjligt, medan andra ställde stora krav på förändringar i EU:s beslutsprocess, för att möjliggöra en utvidgning av Unionen till 25-30 medlemmar.

De senare kraven var starka och låg i linje med de allmänna förväntningarna. Något var tvunget att göras insåg även de som inte direkt gillar en utveckling mot mer överstatligt beslutsfattande. Nu skulle chansen tas att säkra demokratin i öst och öka chanserna för en fortsatt fredlig utveckling i Europa och världen i sin helhet. -- Men frågan man måste ställa sig är, om Amsterdam inte mest bara blev ytterligare ett fototillfälle för Unionens ledande politiker?

Pampigt eller hur? Ett trettioital av Europas toppolitiker ställer upp för kameran.

Vad lyckades man med i Amsterdam då?

Ja, läser man kommissionens egen presentation av vad som beslutades, så nämns fyra områden: att man placerade arbetslösheten och medborgarnas rättigheter i centrum, att man tog bort de sista hindren för den fria rörligheten och säkerhetsfrågorna som hör därtill, att man gav EU en starkare utrikespolitisk röst i världen, och att man gjorde Unionens institutionella struktur mer effektiv med tanke på den kommande utvidgningen med nya medlemsstater.

På alla dessa områden gjordes framsteg, även om de inte var så viktiga som Europas ledare ville göra gällande. Det som "federalisterna" åträdde

mest, var beslut som gjorde Unionens beslutsprocess effektivare, öppnare och mer demokratisk. Vad lyckades man med inom dessa områden?

Kommissionens presentation anger följande inom detta område:

- Medbestämmandeprocessen (mellan rådet och parlamentet) blev i Amsterdam i det närmaste en allmän regel för all lagstiftning, förutom för den Ekonomiska och monetära unionen och några andra mindre områden.
- Utökad användning av kvalificerade majoritetsomröstningar (71%) i rådet. Enhälligheten kvarstår bara för konstitutionella frågor och beskattningsfrågor.
- Framöver kommer parlamentet godkännande av nya kommissionsordföranden att krävas. Regeringscheferna utser även framöver den-

na, men de måste få parlamentets godkännande.

- För att ge de nationella parlamenten ökat inflytande i Unionens arbete, kommer Europaparlamentet att vänta sex veckor efter det att kommissionen förslag kommit innan man tar upp frågan till behandling.

Fram hit tycks allt vara alldeles utmärkt. Den sista punkten (nedan) är dock den som har diskuterats häftigast inom EU och som har gjort många besvikna, bl.a. ansökarländerna i Baltikum och i andra delar av Europa som har hoppats på en snabb och kraftig utvidgning av Unionen.

- Kommissionens storlek begränsas till 20 medlemmar (som i dag). Då nya medlemmar upptas i Unionen kommer de stora länderna att avstå från sin andra kommissionär, så att

alla länder oavsett storlek får en kommissionär. Innan den 21:a medlemmen kommer in i EU, så ska kommissionens sammansättning och medlemsländernas röstetal i rådet ses över. Antingen ska ett system med dubbla majoriteter införas eller så ska ländernas röstvikter ändras så att de motsvarar ländernas befolkningsstorlek.

Varför blev det en sådan diskussion om denna punkt? Jo, därför att EU:s ledare "passade" på denna den svåraste punkten på dagordningen. Som beslutet ser ut, kan Unionen inte ta in fler än fem nya medlemmar, utan att ta nya beslut om hur kommissionen ska arbeta. Resultatet kom också omedelbart. "Bara" sex länder bjöds in till medlemskapsförhandlingar: Polen, Estland, Tjeckien, Ungern, Slovenien och Cypern. Den svenska regeringens position har varit att alla tolv ansökarländer ska bjudas in samtidigt till förhandlingar, även om inte alla "av naturliga skäl" kommer in samtidigt.

Å andra sidan förstår man också varför detta beslut blev som det blev. Trycket på att komma överens var helt enkelt inte tillräckligt stort för att de nödvändiga eftergifterna skulle komma från de regeringar som intar extrempositionerna i denna

fråga. Det normala inom EU är ju att man först måste få en sorts "kris" eller "nödläge" innan svåra frågorna verkligen kan lösas. Därför tog man detta beslut, som gör det möjligt för fem nya medlemmar. När den kvoten är fylld, kommer nästa "nödläge" och därmed nästa nödvändiga beslut.

EU:s ledare kanske också insåg att Unionen är i ett ganska stort behov att öka sin trovärdighet hos sin befolkning. Därför gjordes ganska mycket för att försöka popularisera Unionen, med positiva beslut om det svenska förslaget om sysselsättningsunion, de medborgerliga rättigheterna och den fria rörligheten inom unionen. Besluten fokuserades på de områden, som berör medborgarna mest. En positiv utveckling där i alla fall. Efter Maastricht har politikerna till slut insett att EU också är en fråga för oss vanliga människor. Det var väl på tiden! ■

Internet-tips

- I förra numret av Världen och Vi (sidan 4-5) beskrevs arbetet inom och utom FN för att skapa en Internationell brottmålsdomstol, ICC. Den grupp ideella organisationer (NGO:s) som stöder detta arbete har en web-sida, med adressen <http://www.igc.org/icc>. Sidan uppdateras löpande, och du kan där följa det pågående arbetet. -- För en världsfederalist kan det vara av intresse att veta att ledande i den här NGO-gruppen är världsfederationsrörelsen, WFM (World Federalist Movement).

Vill du höra av dig till gruppen så är postadressen:
*The NGO Coalition for an International Criminal Court (CICC), c/o WFM/IGP, 777 UN Plaza,
New York, New York 10017, USA.*
Phone: +1-212-599-1320, Fax: ... 599-1332
Email: wfm@igc.apc.org (William R. Pace)

- En av de bästa dagstidningarna på "nätet" är Dagens Nyheter, som har web-adressen <http://www.dn.se>. Den utgör inte en ren kopia

av pappersutgåvan utan är en speciell nät-version. Man har avdelningar som "Senaste nytt", "Reportage" osv. Visst material, t.ex. en hel del under "Debatt och Ledare", "Krönikor" och "Reportage", sparas från en vecka upp till en månad. Material som under rubriken "På Nätet" behandlar Internet-spörsmål (från torsdagarnas IT-sidor) sparas faktiskt flera månader. Dessa "arkiv" kan vara av värde om man vill gå tillbaka till något man läst tidigare.

Somliga debattfrågor som (ännu?) inte finns i tryck kan finnas tillgängliga i DN:s Internet-upplaga. I avdelningen "DNets hemsida" finns t.ex. en mycket aktuell samling under rubriken "Steriliseringsdebatten". ■

Regionala internationella underdomstolar

av *Yngve Sörman*

En strävan för Världsfederalisterna är att skapa en fungerande internationell rättsordning. Ett steg i denna riktning kunde vara att **regionala internationella under-domstolar** till den Internationella domstolen i Haag (ICJ) skapades.

Man skulle kunna tänka sig att världen delades upp i nio underdomstolsregioner, förslagsvis så att Afrika, Amerika, Asien och Europa vardera delades i två regioner, och att Oceanien bildade en region. Då skulle tvistande statsledningar få

ett mer närstående forum där de kunde få framföra sina argument i tvistefrågor än för närvarande, och skulle även ha möjlighet att få ett icke nöjaktigt domstolsutslag prövat i högre instans.

En sådan ordning borde bidra till att förhindra att konflikter mellan stater, eller mellan skiljda grupper inom en stat, utvecklades till militära aktiviteter.

Olof Palme, vårt lands statsminister 1969 - 1976 och 1982 - 1986, framförde i sitt anförande om "Svensk säkerhetspolitik" den 12 dec. 1985 bl.a.:

"Det mest grundläggande när det gäller hur förbindelserna mellan världens nationer skall vara utformade är den internationella rätten, folkrätten. Genom dess regler har det slagits fast vad som är tillåtet och otillåtet i umgänget mellan nationerna. Där framgår vad en stat kan göra på egen hand och vad som kräver en eller flera staters samtycke för att kunna genomföras.

Att dessa regler följs är av yttersta vikt för att den internationella freden skall kunna bevaras. Det känner man kanske särskilt starkt i de mindre länderna. När någon våldför sig på ett litet lands oberoende och integritet känner medborgarna i andra små länder både vrede och oro. För oss är det en bjudande nödvändighet att folkrättens regler iakttages".

Om de mindre staterna började hänskjuta sina tvister till domstol för sådana tvisters biläggande kunde deras exempel framstå som föredöme och

bidraga till att även stormakterna följde deras exempel, till båtad för hela mänskligheten. ■

Världen och Vi är en kulturtidskrift som vill diskutera en global rättsordning grundad på ett reformerat och starkare FN. Världen och Vi utkommer med fyra nummer per år.
websida: <http://hem1.passagen.se/svf/vov.htm>

Ansvarig utgivare:
Bengt Lindqvist

Redaktionskommitte:
Jan Bellander -- tel / fax (08) 795-6004
Karl af Geijerstam
Peter Lund

Årsprenumeration 100 :- kr
Lösnummer 25:- kr

Utgiven av Sveriges Världsfederalister (SVF)
Box 224, 101 24 Stockholm
postgiro 5 55 50-8
tel 0701-23 23 00
websida: <http://hem1.passagen.se/svf>

Föreningen Sveriges Världsfederalister (**SVF**) är partipolitiskt obunden och religiöst neutral. Vårt arbete är inriktat på att väcka diskussion om möjligheterna att, utifrån federalistiska principer, reformera och stärka FN.

Vi vill visa på konstruktiva alternativ för världens organiserande som en federation av alla världens stater, en **demokratisk världsfederation**.

Vi vänder oss också särskilt till alla folkrörelser som har en internationell inriktning i frågor som gäller fred, mänskliga rättigheter, utveckling, miljöskydd och resursbevarande.

Vi söker med olika projekt stimulera ungdom till studier av FN och dess specialorgan, t.ex genom FN-rollspel, och genom utnyttjande av moderna medier som Internet.